

2.12.2019

Pro Järvi-Suomi ry syntyi Itä-Suomen alueen pro-liikkeiden ja yrittäjien yhteistyöstä. Yhdistyksen taustalla on yhteinen halu pitää yllä Itä-Suomen elinvoimaa ja vaalia sen luontoarvoja. Näitä tavoitteita palvellaan Pro Järvi-Suomi tekee kehitys-, selvitys- ja viestintätyötä, jolla edistetään kestäviä elinkeinoja, etupäässä matkailua alueella.

Matkailu on Suomelle voimakkaimmin kehittyvä elinkeinoala. Se työllistää nykyisellään noin 140 000 henkeä, ja Visit Finlandin tavoitteena on kaksinkertaistaa matkailun liikevaihto seuraavan kymmenen vuoden aikana. Tavoite on iso, mutta mahdollinen. Nykyisellään matkailun työllistävä vaikutus on moninkertainen kaivosteollisuuteen verrattuna, joka työllistää nykyään 6900 henkeä.

Erityisen iso kasvupotentiaali on juuri Järvi-Suomen alueella, sillä noin laaja puhtaan veden alue helposti saavutettavassa, turvallisessa maassa on maailmassa ainutlaatuinen yhdistelmä. Järvi-Suomella onkin voimakas pyrkimys kehittyä Lapin kaltaiseksi, yhtenäiseksi matkailukohteeksi. Toisaalta tuollaista elinvoiman lähdettä alueella myös tarvitaan, sillä väestöennuste on selvästi negatiivinen kaikissa neljässä Itä-Suomen maakunassa, Etelä- ja Pohjois-Savossa ja Etelä- ja Pohjois-Karjalassa.

Matkailuelinkeino on kuitenkin suoralla törmäyskurssilla kaivosteollisuuden kanssa, ja tämä näkyy erityisen selvästi juuri Itä-Suomessa. Tähän on selvät syyt: Alue on kaivosteollisuuden näkökulmasta houkutteleva, koska sillä on paljon mineraalipitoista kallioperää ja toisaalta runsaasti kaivosteollisuudelle välttämättömiä vesivaroja. Koska kynnys kaivosvarauksen tekemiseen on Suomessa nykyänsäädännön mukaan olematon, varauksia on alueella runsaasti.

Lukuisat varaukset ja eri vaiheissa olevat kaivossuunnitelmat puolestaan aiheuttavat huomattavaa epävakautta ja huolta matkailualalla, koska Itä-Suomen matkailun selkeä ykkösvaltti on puhdas luonto, ja kaivokset ovat sille merkittävä uhka. Varsinkin puhtaimmat vesistöt ovat erityisen uhan alla, koska saastuttamatonta kaivosta ei ole ja kirkkaissa vesissä pienikin kemiallinen muutos on kohtalokas.

Kaivossuunnitelmien vaikutukset näkyvät myös muualla kuin matkailualalla. Heinävedellä, missä kaivoskeskustelu on käynyt erityisen kuumana, kesämökkikauppa on käytännössä tyrehtynyt ja kiinteistöjen arvot ovat pudonneet. Moni kesäasukas ja vakituinen asukas on myös kommentoinut, ettei uskalla enää investoida omiin kiinteistöihin, koska pelkää, että kaivos toteutuu ja taloista tulee arvottomia. Moni paikkakunnalle muuttamista suunnitellut on myös kääntynyt pois epävarmuuden vuoksi.

Heinävesi on myös hyvä esimerkki kaivosteollisuuteen liittyvästä epäsuhdasta. Vuosi sitten kerätyn kuntalaisaloitteen ja kesällä toteutetun elinvoimakyselyn perusteella suunniteltua kaivosta vastustetaan paikkakunnalla käytännössä yksimielisesti. Toisin sanoen kaivokselta puuttuu tyystin sosiaalinen toimilupa, mutta kaivossuunnitelmaan tämä ei vaikuta. Tämä puolestaan aiheuttaa edellä kuvattua epävarmuutta, kitkaa kiinteistökaupassa ja erilaisia kerrannaisvaikutuksia.

Tilannetta voisi rauhoittaa kunnan päättäjien selkeä kannanotto, mutta yleinen käsitys on, että kunnalla ei käytännössä ole mitään mahdollisuuksia vaikuttaa kaivossuunnitelmaan. Tämä ei sinänsä pidä paikkaansa, mutta kielii, että nykyinen kaivoslaki on myös kuntien kannalta liian epäselvä.

Tältä pohjalta Pro Järvi-Suomi esittää kannakseen, että kaivoslakia on uudistettava niin, että:

- Kunnilla on selvä veto-oikeus kaivossuunnitelmiin, jos sosiaalista toimilupaa ei ole.
- Investointisuojan pitää koskea kaivossuunnitelmia tekevän yhtiön lisäksi vähintään yhtä lailla kaivoksen laajassa vaikutuspiirissä olevia yrittäjiä, asukkaita ja vapaa-ajan asukkaita.
- Kaivoksia ei saa perustaa luonnonsuojelualueille eikä niiden välittömään läheisyyteen eikä myöskään paikkoihin, joissa ei voi taata, etteivät ne vaikuta merkittäviin vesistöihin.
- Valvonnan kuuluu nykyistä tehokkaampaa, mutta koska valvonta tulee yleensä myöhässä, kaivostoiminnasta pitää periä ennakkoon takuusummia, jotka tarvittaessa riittävät myös laajojen ympäristövahinkojen korjaamiseen.

Pro Järvi-Suomi ry:n puolesta,

Heinävedellä 2.12.2019

Mikko Keinonen
Puheenjohtaja
soisalomedia@gmail.com
045 7871 3451